Konserniohjausosasto
Juha Tervonen

1.10.2021

VN/27380/2020

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausuntopyyntö 28.9.2021

HE 149/2021 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle 27.9.2021 hallituksen esityksen laiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta. Esityksen mukaan väylämaksu kannettaisiin edelleen puolitettuna vuosina 2022 ja 2023. Esityksen tavoitteena on osaltaan tukea kauppamerenkulkua ja Suomen ulkomaankauppaa palauduttaessa Covid-19-tartuntatautiepidemian aiheuttamista taloudellisista vaikeuksista. Ilman toimenpidettä väylämaksu palaa puolitusta edeltäneeseen tasoon nykyisen väliaikaisen lain voimassaolon päättyessä 31.12.2021.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022 ja olemaan voimassa 31.12.2023 saakka. Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Asian tausta ja valmistelu

Covid-19-tartuntatautiepidemian aikana ja siitä toivuttaessa Pääministeri Sanna Marinin hallitus on toteuttanut toimenpiteitä yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi ja elinkeinoelämän ja kansalaisten ahdingon helpottamiseksi. Tällä toimenpiteellä vältetään ulkomaankaupan kustannusten nousu väylämaksun osalta epidemiasta palauduttaessa.

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Lausuntokierroksella on kuultu laajasti varustamoja, logistiikka-alan toimijoita, kuljetuspalveluja käyttäviä yrityksiä sekä näitä tahoja edustavia etujärjestöjä. Lisäksi on kuultu viranomaistahoja.

Nykytila

Väylämaksu on kannettu 1.1.2015 alkaen puolitettuna. Väylämaksuja on alennettu enemmän hyvien jääluokkien aluksille rahtialuksia painottaen. Matkustaja-alusten sekä heikon jääluokan tai jääluokattomien alusten väylämaksuja alennettiin vähemmän. Väliaikaisen lain voimassaoloa on

jatkettu ensimmäisen puolituskauden (2015–2017) jälkeen kolme kertaa; vuodelle 2018, vuosille 2019–2020 ja vuodelle 2021.

Puolitettuna kannetun väylämaksun vuosittaiset tulot, 45,3–52,2 milj. euroa vuosina 2015–2020, ovat kattaneet vuodesta riippuen laskennallisesti hieman yli puolet rannikon kauppamerenkululle tuotettujen väylänpidon palvelujen, talvimerenkulun palvelujen, meriliikenteen ohjauspalvelun ja rannikon syväväylien merenmittauksen kustannuksista. Kustannukset ovat vaihdelleet näinä vuosina 74,9–95,4 milj. euron välillä.

Mikäli puolitetun väylämaksun voimassaoloa ei jatketa, palataan 1.1.2022 alkaen vuosina 2012–2014 voimassa olleeseen väylämaksuhinnastoon. Epidemian jälkeisissä taloudellisesti epävarmoissa oloissa väylämaksun ja kuljetuskustannusten nousua vastustettaisiin voimakkaasti.

Esityksen vaikutukset

Toimenpiteen myötä ulkomaankaupan kuljetuskustannukset eivät nouse väylämaksun osalta verrattuna siihen, että 1.1.2022 palattaisiin puolitusta edeltäneeseen väylämaksuhinnastoon. Toimenpide kohdistuu tasapuolisesti kaikkeen Suomen ulkomaankauppaa palvelevaan alusliikenteeseen kahden kalenterivuoden ajan.

Puolitetun väylämaksun kantamisen jatkamisella varustamot ja merikuljetuksia käyttävät ulkomaankaupan elinkeinot välttyvät maksamasta vuonna 2022 ja vuonna 2023 kumpanakin arviolta 36 miljoonan euron verran väylämaksuja. Toimenpide saattaa hieman parantaa Suomen kansainvälistä kilpailukykyä ja siten elinkeinojen työllistävyyttä ja veronmaksukykyä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on esittänyt valtion talousarvioesitykseen vuodelle 2022 väylämaksutuloja kertyväksi 51 miljoonaa euroa. Se perustuu puolitetun hinnaston aikaisiin tulokertymiin ja oletukseen alusliikenteen palautumisesta kohti epidemiaa edeltänyttä määrää.

Väylämaksun puolituksen jatkamisesta seuraisi valtiolle vuonna 2022 ja 2023 kumpanakin arviolta 36 miljoonan euron tulojen menetys verrattuna siihen, että väylämaksu kannettaisiin vuosina 2012–2014 käytössä olleen hinnaston mukaisesti.

Esityksellä ei olisi vaikutusta väylämaksun kantamisen viranomaiskustannuksiin.

Juha Tervonen
Erityisasiantuntija